

Zīmju valoda kā mākslinieciskās izpausmes līdzeklis un iekļaušanas instruments

Rīgas Raiņa vidusskola

RĪGAS DOMES
IZGLĪTĪBAS, KULTŪRAS
UN SPORTA DEPARTAMENTS

Projekts finansēts Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta Sabiedrības integrācijas programmas ietvaros

Projekta nepieciešamības pamatojums

- Attālināto mācību kontekstā aktualizējies izglītības procesa sociālais aspekts, kad reālo komunikāciju aizstāj virtuālā komunikācija vai komunikācija iztrūkst vispār. Skolēniem tas rada papildus trauksmi, saasinās psiholoģiskās problēmas un zūd mācību motivācija.
- Šajā situācijā galvenie zaudētāji ir skolēni ar dzirdes traucējumiem, jo pilnvērtīga informācijas aprīte saistīta ar zīmju valodas lietojumu un atbilstošām komunikācijas prasmēm.
- Mācoties attālināti, skolēniem ar dzirdes traucējumiem ir mazākas iespējas pilnvērtīgi pavadīt laiku mājas apstākļos, jo surdotulkotāji un titru lietojums dažādos informācijas līdzekļos un tiešsaistē pieejamās kultūras un izklaides aktivitātēs ir nepietiekams.
- COVID-19 pandēmijas karantīnas un fiziskas distancēšanās dēļ jauniešiem ar dzirdes traucējumiem var draudēt sociālā izolācija un vientulība, jo zūd nepastarpinātas komunikācijas iespējas ar dzirdīgajiem un nedzirdīgajiem vienaudžiem. Rezultātā saasinās psiholoģiskās problēmas, viņi nereti tiek dezinformēti un jūtas atstumti.

Projekta mērķis:

Mazināt sociālās atstumtības risku jauniešiem ar dzirdes traucējumiem, sekmējot viņu integrāciju izglītībā un iekļaušanos sabiedrībā, stiprinot nedzirdīgo un dzirdīgo jauniešu savstarpējo sapratni un sadarbību.

Uzdevumi:

- Sekmēt neformālās izglītības pieejamību attālināto mācību kontekstā psiholoģiskā diskomforta pakļautajiem jauniešiem, tajā skaitā jauniešiem ar dzirdes traucējumiem;
- Pilnveidot jauniešu komunikācijas, saskarsmes un sadarbības prasmes;
- Pilnveidot un uzlabot skolēnu zīmju valodas prasmes;
- Rosināt skolēnus apzinātai un atbildīgai karjeras izvēlei;
- Veidot izglītojamo prasmi patstāvīgi mācīties un pilnveidoties;
- Jēgpilna digitālo tehnoloģiju izmantošana un digitālās kompetences pilnveide;
- Popularizēt latviešu zīmju valodu un nedzirdīgo kultūru.

Projekta mērķa grupas

Tiešā mērķa grupa:

- Skolēni ar dzirdes traucējumiem Rīgas Raiņa vidusskolā un Rīgas Ēbelmuižas pamatskolā;
- Rīgas Raiņa vidusskolas skolēni, kuri izglītības programmas ietvaros apgūst zīmju valodu.

Netiešā mērķa grupa:

- Mācību priekšmetu pedagogi */latviešu valoda, literatūra, teātris, kultūra un māksla/*, interešu izglītības pedagogi un atbalsta personāls */surdotulki, pedagogu palīgi, speciālie pedagogi/*;
- SIVA Koledžas “Surdotulks” studiju programmas studenti;
- Sabiedrība kopumā, kuras stereotipus un nedrošību projekta īstenotāji vēlas ietekmēt, radot atvērtāku vidi komunikācijai starp dzirdīgajiem un cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem.

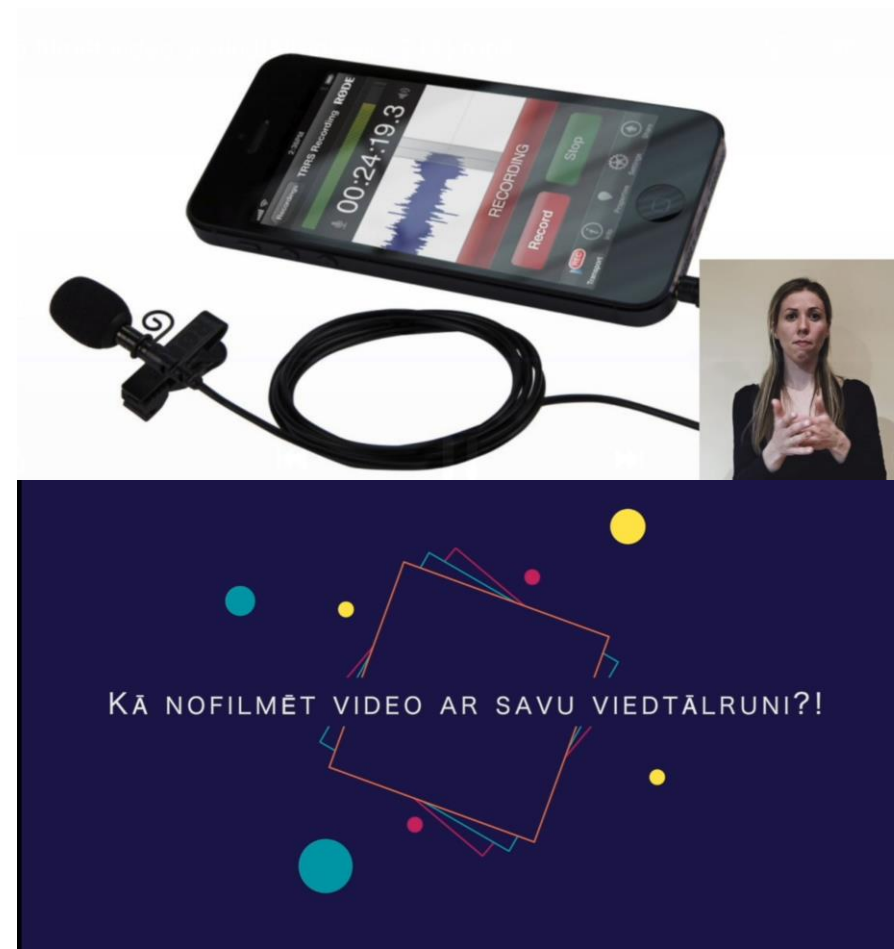
Sasniedzamais rezultāts

- Grupas vai individuāla skatuviska starpdisciplināra priekšnesuma latviešu zīmju valodā radīšanas process, radoši sadarbojoties un mijiedarbojoties ar atšķirīgo, sākot no idejas, līdz kultūras produkta demonstrēšanai auditorijai, argumentēti novērtējot savu un citu mākslinieciskā snieguma kvalitāti.
- Izvirzīto problēmu risināšanai, kā vienojošs faktors izvēlēta mākslinieciski radošā darbība, veidojot A.Čaka dzejas interpretācijas un integratīvas melodeklamācijas latviešu zīmju valodā. Izvēlētās radošās aktivitātes integrētas mācību procesā, veicinot starpkultūru dialogu.

Mācīšanas un mācīšanās procesa vadība

Mācību materiāla atlase un izveide:

- Dzejas un mūzikas izvēle, atbilstoši skolēnu spējām un projekta koncepcijai;
- Daudzveidīgām mācīšanās vajadzībām atbilstošu fonogrammu izveide;
- Videoinstrukcijas izveide skolēniem ar dzirdes traucējumiem, kā nofilmēt materiālu ar viedierīci.

Mācīšanas un mācīšanās procesa vadība

- Darba mērķu un uzdevumu skaidrojums, mākslinieciskā avota (dzeja, dziesma) izpēte kultūrvēsturiskajā, literārajā un mākslinieciskajā kontekstā;
- Iepazīšanās ar tekstu, vārdu un jēdzienu skaidrojums, teikuma konstrukciju analīze;
- Skolēnu iepazīstināšana ar A.Čaka daiļradi, dzejoļu jēgas un vēstījuma skaidrojums, specifisku zīmju izvēle;
- Skolēnu iepazīstināšana ar latviešu teātra vēsturi un specifiku, mūsdienu teātra veidiem, t.sk. dzejas teātri un nedzirdīgo teātri.

Mācīšanas un mācīšanās procesa vadība

- Melodeklamāciju iestudēšana zīmju valodā;
- Atbalsts un konsultācijas skolēniem: palīdz formulēt mērķi, ko vēlas sasniegt ar savu performanci, kāds būs vēstījums, izvēlas vēstījuma veidu un formu, atbilstošākas un emocionāli iedarbīgākas zīmes un žestus.

Komentārs no L. Zeltiņas par dzejoļi - viss skaisti, tikai beigās vajag "diena" nevis krievu zīmi, bet latviešu ar "B" formas plaukstu, ko apļo 15:30 ✓✓

Un Aija teica, ka vajag smuki saģērbties, ka traucē uzraksts uz džemperā un gredzeni 😊 12:02

0:18 12:02

1:14 17:58

Par dzejoļi "TAGAD"

0:29 12:14 ✓✓

Paldies, pārsūtīšu 😊 18:06 ✓✓

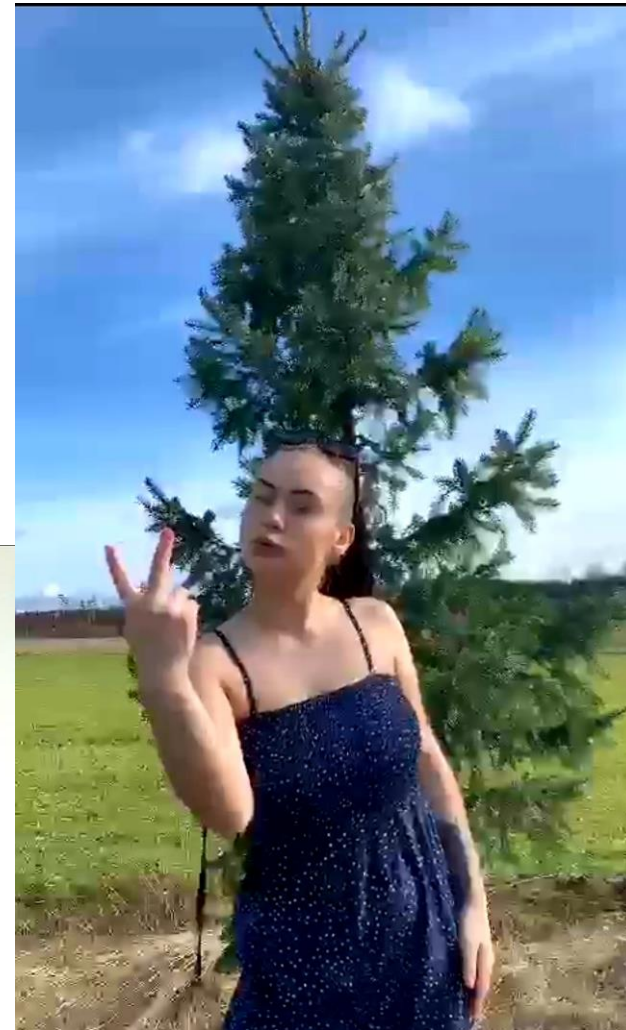
Atsūti, lūdzu sava dzejoļa tekstu. 12:16 ✓✓

Skolēns:

- Izvēlas interpretējamo dzejoli, pamatojot tajā pausto ideju un vērtības;
- Plāno sagatavošanās procesu, katrai aktivitātei atvēlot nepieciešamo laiku /pētniecība, priekšnesuma ieceres apspriešana un sagatavošana, atbilstošo zīmju valodas elementu izvēle, dažādu mākslas izteiksmes līdzekļu izmēģināšana, konsultācijas/;
- Izvēlas dzejoļa interpretēšanas skatuviskā priekšnesuma māksliniecisko koncepciju/vēstījuma veidu un veido scenāriju dzejoļa skatuviskajai interpretācijai;
- Plāno un izmanto nepieciešamo idejas realizācijai: atbilstošus scenogrāfijas elementus, vizuālās un audiovizuālās mākslas izteiksmes līdzekļus, simbolus un zīmes, radot atbilstošu vidi.

Skolēns:

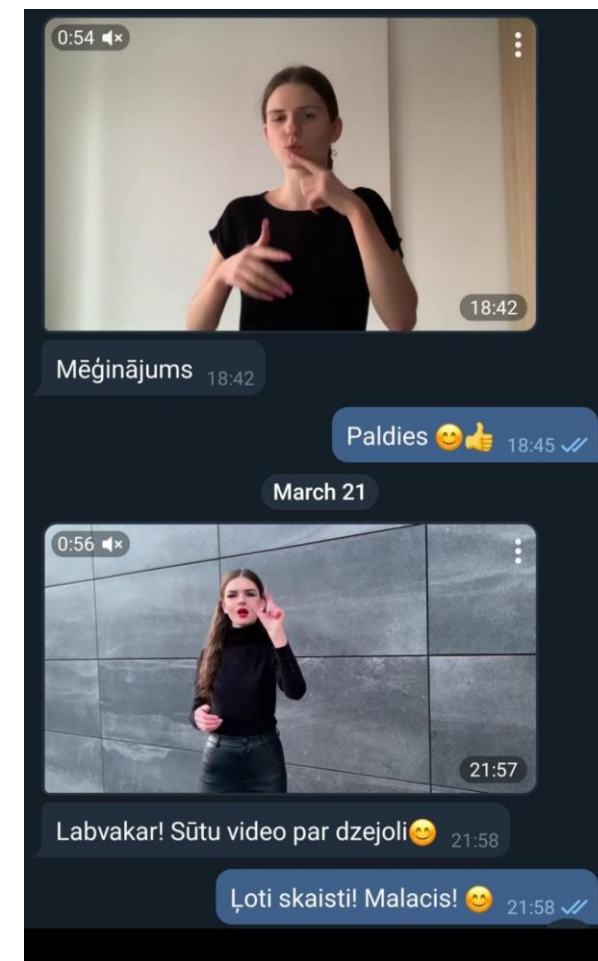
- Veido skatuves tēlu, izvēloties piemērotus izteiksmes līdzekļus: stāju, valodu, tērpu, rekvizītus u. c.
- Pilnveido un attīsta radošā darba ieceri, izmēģina dažādas stratēģijas.

Vērtēšana

Skolēns:

- Vērtē un analizē savu un citu māksliniecisko sniegumu – priekšnesumu- dzejas interpretāciju, radošā darba pieredzi un galarezultātu;
- Uzklauša citu viedokli, atsauksmes un vērtējumu, diskutē un izmanto lietderīgo tālākai radošai izaugsmei;
- Dalās viedoklī, argumentēti diskutē par jaunradītās vērtības iedarbību uz pašu veidotāju un skatītāju, analizē savu un citu sniegumu.

Vērtēšana un apbalvošana

- Dalībnieku iesūtītos videomateriālus vērtē speciāli izveidota žūrijas komisija;
- Žūrija novērtē priekšnesuma tehnisko izpildījumu /zīmju valodas lietojuma atbilstība un precizitāte/ un māksliniecisko sniegumu /satura un idejas atklāsme, emocionalitāte/10 ballu sistēmā;
- Noslēguma vērtējumu iegūst, summējot katra žūrijas komisijas locekļa piešķirtos punktus;
- Pēc iegūto punktu skaita žūrijas komisija piešķir 1., 2. un 3.vietu gan pamatskolas, gan vidusskolas grupā un Grand Prix;
- Diplomu par piedalīšanos saņem visi konkursa dalībnieki;
- Konkursā piešķir arī žūrijas speciālbaldas.

Secinājumi un rekomendācijas attālinātu projektu veidotājiem

- Visu iesaistīto pedagogu sadarbība visos projekta plānošanas un realizācijas posmos, lai nepārslogotu skolēnus, tajā pašā laikā dodot iespēju izpausties skolēnu radošumam un iniciatīvai;
- Daudzveidīgu vērtēšanas formu izmantošana atgriezeniskās saites sniegšanai un izaugsmei;
- Rūpīga laika plānošana, paredzot aktivitāšu realizācijai ilgāku laiku, nekā tas būtu nepieciešams klātienē projektiem;
- Nebaidīties no iespējamām korekcijām, kuras attālinātā mācību procesā plānojot grūti paredzēt.

Secinājumi un rekomendācijas projektu veidotājiem skolēniem ar dzirdes traucējumiem

- Skolēnu vecumam un apguves līmenim atbilstošas dzejas un mūzikas izvēle;
- Jēdzienu skaidrošana un izglītošana par dzejas mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem – nopietns darbs, kas prasa iedziļināšanos, empātiju un toleranci;
- Zīmju valodas un runātās valodas gramatisko formu saskaņošana, lai pilnvērtīgi atklātu dzejoļa saturu un vēstījumu;
- Atbilstošs un vizuāli skaidrs zīmju valodas lietojums;
- Pastiprināta uzmanība jāpievērš vizuālajai kvalitātei, jo skolēni ar dzirdes traucējumiem informāciju uztver galvenokārt vizuāli.

Secinājumi un rekomendācijas projektu veidotājiem dzirdīgiem skolēniem, kuri apgūst zīmju valodu

Skolēni, gatavojot melodeklamācijas vai dzejas interpretācijas zīmju valodā:

- Pēta un analizē zīmju valodu kā nedzirdīgo kultūras piederības un pašizpausmes formu;
- Izzina un pēta nedzirdīgo kultūras daudzveidību, tradīcijas un īpatnības;
- Izmanto dažādus avotus (vārdnīcas, videoierakstus, tiešsaistes mācību materiālus u.c.), lai papildinātu savu vārdu krājumu latviešu zīmju valodā;
- Vērtē savas un klases biedru zināšanas latviešu zīmju valodā un pamato savu viedokli.

Projekta dalībnieki

- Rīgas Ēbelmuižas pamatskolas skolēni (12)
- Rīgas Raiņa vidusskolas skolēni ar dzirdes traucējumiem (12)
- Rīgas Raiņa vidusskolas integratīvās grupas ALIAS dalībnieki (9)
- Rīgas Raiņa vidusskolas skolēni, kuri apgūst zīmju valodu (54)
- Mācību priekšmetu pedagogi /latviešu valoda, literatūra, teātris/, interešu izglītības pedagogi un atbalsta personāls /surdotulki, pedagogu palīgi, speciālie pedagogi: (14)
- SIVA Koledžas “Surdotulks” studiju programmas studenti (4)

Projekta ietvaros

- Izveidota videoinstrukcija ar surdotulkojumu *Kā filmēt video ar viedtālruni?*
<https://www.youtube.com/watch?v=Buzulyghtqo>
- Sagatavotas trīsdesmit A.Čaka dzejas interpretācijas;
- Sagatavotas, nofilmētas un samontētas divas melodeklamācijas;
- No atlasītajiem videomateriāliem izveidots vienots videomateriāls – A.Čaka dzejas un Z.Liepiņa teātra mūzikas interpretācijas zīmju valodā, veltījums A.Čaka 120.dzimšanas dienai *Ap mani redzu, cita dzīve ris...*
<https://youtu.be/Tfjfm7p3C58>

Rezultāti

- Iespēju robežās mazināts skolēnu psiholoģiskais diskomforts, veicināta saturīga un radoša brīvā laika pavadīšana, apgūstot kultūras mantojumu;
- Pilnveidotas jauniešu ar dzirdes traucējumiem komunikācijas, saskarsmes un sadarbības prasmes, tādējādi veicinot viņu iekļaušanos sabiedrībā;
- Pilnveidotas un uzlabotas skolēnu zīmju valodas prasmes, veicinot komunikāciju un sadarbību;
- Skolēni rosināti jēgpilnai un atbildīgai karjeras izvēlei, tādējādi mazinot esošo surdotulku deficītu;
- Paaugstināta pedagogu profesionālā kompetence, veicināta pedagogu profesionālā izaugsme un kapacitāte;
- Gan skolēni, gan skolotāji pilnveidojuši digitālo kompetenci;
- Popularizēta latviešu zīmju valoda un nedzirdīgo kultūra.

Rezultāti

- Pilnveidojot skolā esošās iestrādes un saglabājot ilgstošas tradīcijas, attālināto mācību kontekstā, veicināta iekļaušana un iekļaušanās, mazināti stereotipi un aizspriedumi par cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem;
- Mazināta jauniešu ar dzirdes traucējumiem informatīvā un komunikatīvā atstumtība;
- Pilnveidota izpratne par atšķirīgo, paplašināta integrācijas jēdziena izpratne un popularizēta iekļaujošās izglītības ideja.

Kā galveno ieguvumu projekta autori norāda, ka nākotnē projektā iesaistītie jaunieši veicinās komunikāciju un uzlabos informācijas pieejamību cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem, būs darba devēji, kas piedāvās darba vietas cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem, toleranti vecāki, kas atbalstīs savu bērnu izglītošanos un komunikāciju ar "citādajiem" vienaudžiem visplašākajā nozīmē.

Paldies!

- Visiem projektā iesaistītajiem skolēniem un skolotājiem;
- Projekta ekspertiem: režisorei un teātra pedagoģei, Latgaliešu kultūras gada balvas «Boņuks 2020» laureātei **Marikai Čerņavskai**, SIVA Koledžas zīmju valodas pasniedzējai **Skaidrītei Baurei**, mūziķim **Matīsam Repsim**, tehnoloģiju speciālistam **Uldim Timmam**;
- LNS viceprezidentei **Inesei Immurei** un aktrisei **Jolantai Znotiņai** par skolēnu iesūtīto videopriekšnesumu vērtēšanu;
- SIVA Koležas Surdotulku studiju programmas studentēm **Elīnai Ozoliņai**, **Zanei Klaužai**, **Sonorai Ludekai** un **Natālijai Valenikai** par individuālo atbalstu skolēniem;
- Izglītības, kultūras un sporta departamenta Projektu un sabiedrības integrācijas nodaļas Sabiedrības integrācijas projektu vadītājai **Irinai Vasiļjevai** par atbalstu projekta realizācijā.